

PROGRAMUL CONFERINȚEI DREPT ȘI LITERE, EDIȚIA A V-A

11 aprilie 2025

Amfiteatrul Matei Cantacuzino (III.9)

Secțiunea I

Moderatori: dr. Nicoleta Rodica Dominte, dr. Codrin Macovei

9.00 - 9.15 - Prof.dr. Aurora Ciucă, Facultatea de Drept și Științe Administrative, Universitatea "Ștefan cel Mare" din Suceava - **Eutanasia în opera lui Eminescu?**

9.15 – 9.30 – Prof.dr. Valerius M. Ciucă, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - **Natura, Marea literatură culinară & Dreptul din bucătărie. De la Ganimede, la Freud, Păstorel Teodoreanu și Zola, prin enogastronomie**

9.30 – 9.45 – Lector dr. Codrin Codrea, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - **Corabia lui Tezeu – conceptul de identitate între narațiuni, paradox și normativitate juridică**

9.45 – 10.00 – Drd. Sebastian Antoce, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - **Reglementarea inteligenței artificiale - între ficțiune și normă juridică**

10.00 – 10.15 – Lector dr. Violeta Stratan, Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara - **Pe vremuri credeam în liberul arbitru...**

10.15 – 10.30 – Drd. Ioana Mădălina Stoian, Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - **Necesitatea militară și incriminarea mișcărilor de rezistență în romanul „Babel” de Rebecca F. Kuang**

10.30 – 10.45 – Drd. Andrei Alexandru Solomon, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - **Viziuni asupra dreptului și justiției în „La Comédie humaine”**

Secțiunea II

Moderatori: dr. Flaminia Stârc-Meclejan, dr. Vlad Vieriu

11.00 – 11.15 – Lector dr. Carmen Ecaterina Ciobâcă, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - **Eugénie Grandet sau povestea unei succesiuni anulate**

11.15 – 11.30 – Masterandă Luana Corina Știrbu, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - **Legi și cutume în cele 7 regate. Urzeala moștenitorilor în „Cântec de gheață și foc” de G.G. Martin**

11.30 – 11.45 – Masterandă Andreea-Bianca Colpos (căs. Istrate), Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași – Ion și sentința pământului: drepturi, culpă și justiție în lumea rurală

11.45 – 12.00 – Masterandă Elena Sârghi, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Omelas, unde nu există vinovăție și oamenii sunt fericiți

12.00 - 12.15 - Conf.dr. Ancuța Elena Franț, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - „În căutarea oii fantastice” sau nebănuitele forme ale romanului polițist

12.15 - 12.30 – Dr. Vasilica Mleşniță, Profesor asociat Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Crizele contemporane și protecția drepturilor fundamentale: O analiză a legislației europene și americane în contextul romanului „Ultimele zile ale Occidentului” de Matei Vișniec

12.30 – 12.45 - Studentă Maria Tătaru, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - 1984 sau despre încălcarea dreptului la liberă exprimare

12.45 – 14.15 Pauză de prânz

Secțiunea III

Moderatori: dr. Simona Catrinel Avarvarei, drd. Andrei Alexandru Solomon

14.15 – 14.30 – Drd. Ana Maria Carabineru, Facultatea de Drept Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Semnificația moștenirii pentru Eugénie Grandet: putere sau sacrificiu?

14.30 – 14.45 – Asistent drd. Crina Maria Stanciu, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Ipostaze ale „Proprietarului”/Creatorului”, un minotaur-paznic al Cimitirului de foi îngălbenite și purtate de vânt în „Umbra vântului” de Carlos Ruiz Zafon

14.45 – 15.00 - Conf.dr. Flaminia Stârc-Meclejan, Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara – Când umbra nopții se așterne asupra statului de drept Gânduri din Lumea de ieri pentru lumea de azi

15.00 – 15.15 – Drd. Alexandru Cristian Adochiței, Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca - Harriet Beecher Stowe, puterea narațiunii și SCOTUS (Curtea Supremă a Statelor Unite)

15.15 – 15.30 – Drd. Simona Geru-Iftimie, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - „Adevăr sau provocare?”- justiția și conceptul de adevăr

15.30 – 15.45 – Drd. Vlad Grigorescu, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Este Gargantua un model al bunului judecător? Înțelepciunea magistratului în arta judecării

16.00 – 16.15 – Studentă Maria Molea, Facultatea de Drept Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Contrastul dintre conceptele de justiție morală și justiție legală conturat în romanul „Quo vadis”

Secțiunea IV

Moderatori: drd. Crina Maria Stanciu, drd. Alexandru Cristian Adochiței

16.30 – 16.45 – Conf.dr. Simona Catrinel Avarvarei, Facultatea de Agricultură, Universitatea „Ion Ionescu de la Brad” din Iași - Lege și haos sau despre fragilitatea conceptelor juridice în romanul „Împăratul Muștelor”

16.45 – 17.00 – Masterandă Luciana Viziteu, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Jocul dreptății în viziune shakespeariană - în roluri principale: legea, echitatea și îndurarea

17.00 – 17.15 – Drd. Mădălina Gabriela Guță, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Legea, obiceiul zeilor și rebeliunea Antigonei: o analiză a tragediei

17.15 – 17.30 – Lector dr. Codrin Macovei, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Îi poate Literatura învăța ceva pe juriști?

17.30 – 17.45 – Studentă Bianca Ioana Teleagă, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Steaua fără nume - quo vadis?

17.45- 18.00 – Conf. dr. Nicoleta Rodica Dominte, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași – Invenții brevetabile în rime

18.00 – 18.15 – Student Cosmin Țugui, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Perspectivă juridică asupra liricii germane din a doua jumătate a secolului al XIX-lea

REZUMATE

9.00 - 9.15 - Prof.dr. Aurora Ciucă, Facultatea de Drept și Științe Administrative, Universitatea ”Ștefan cel Mare” din Suceava - Eutanasia în opera lui Eminescu?

Ultimul poet romantic român, iremediabil îndrăgostit de natură a fost, în același timp, o voce puternică și un spirit justițiar. Deși nu a studiat dreptul, a fost auditor la cursuri în perioada șederii la Berlin, astfel încât, în multe dintre poeziile sale abordează teme sociale. În același timp, într-una dintre nuvele găsim, in nuce, trimiteri la una dintre cele mai controversate

probleme ale zilelor noastre: eutanasia. A fost Eminescu preocupat, avant la lettre, de ”moartea bună”? Este întrebarea la care încercăm să răspundem în această lucrare.

9.15 – 9.30 – Prof.dr. Valerius M. Ciucă, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Natura, Marea literatură culinară & Dreptul din bucătărie. De la Ganimede, la Freud, Păstorel Teodoreanu și Zola, prin enogastronomie

Antropologia și etnologia juridică valorifică, pentru simbolizarea elementelor identitare ale culturilor și comunităților omenești, dar și-n acelea zoomorfe, diverse reguli cu caracter juridic și moral care se afirmă în jurul preocupării esențiale, aceea de a-și nutri natural membrii și aderenții, vizitatorii și indivizii care au nevoie de ospitalitate. Literatura culinară de popularizare a rețetelor și marea literatură care exploatează acest filon de etnologie juridică și morală au reușit, de-a lungul mileniilor, să cristalizeze numeroase coduri juridico-morale, plecând de la nivelul de bază, familial, dar cu deschidere către marile comunități, naționale și europene. Bucătăria, în mod generic, a devenit, în timp, o sursă de juridicitate și justițiabilitate dintre cele mai constante și pletorice.

9.30 – 9.45 – Lector dr. Codrin Codrea, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Corabia lui Tezeu – conceptul de identitate între narațiune, paradox și normativitate juridică

Plutarh, în „Viața lui Tezeu” din „Vieți paralele” scrisă în a doua jumătate a secolului I, povestește cum Tezeu, după înfrângerea Minotaurului și salvarea celor paisprezece tineri din labirintul lui Minos, navighează triumfător înapoi din Creta spre Atena, la bordul unei corăbii pe care atenienii decid să o păstreze ca obiect de celebrare. Pentru a o conserva, sunt nevoiți să înlocuiască treptat părțile deteriorate – lemn cu lemn, scândură cu scândură – proces care continuă câteva secole, cel puțin până în epoca lui Demetrius din Phaleron spre sfârșitul secolului IV î.Hr, și care are ca rezultat o refacere integrală a vasului. Corabia lui Tezeu devine, astfel, sursa unui paradox al identității: poate un obiect să rămână același dacă toate componentele sale au fost înlocuite? Care este, de fapt, corabia lui Tezeu: cea inițială sau cea actuală refăcută complet? Plutarh evocă un anumit mod de problematizare a conceptului de identitate deja existent în tradiția filosofico-narativă greacă, iar literatura universală, prin multiple reconfigurări narative, exprimă o aceeași tensiune paradoxală: în Franța sub forma „Cușitului lui Jeannot”, în Anglia sub forma „măturii bunicului”, a „sabiei restaurate a samurailor” în literatura japoneză și a „toporului reînnoit” în cea chineză. Nici Plutarh și nici aceste variante narative nu propun soluții problemei identității, iar tradiția filosofică europeană problematizează suplimentar paradoxul, proiectând o sumă de experimente mentale care radicalizează ambiguitatea procesului de substituie graduală, amplifică tensiunile conceptuale și plasează noțiunea de identitate într-o zonă de indeterminare onto-semantică. Normativitatea juridică, deși nu are vocația de a răspunde întrebărilor ontologice privind ce este, preia și interpretează aceste paradoxuri într-un registru propriu: nu tranșează problema identității în termeni metafizici, dar o instituie normativ, aplicând punctual o sumă de criterii adecvate contextelor în care este chemată să decidă asupra ceea ce trebuie să fie identitatea.

9.45 – 10.00 – Drd. Sebastian Antoce, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Reglementarea inteligenței artificiale - între ficțiune și normă juridică

Literatura science-fiction a fost adesea primul spațiu pentru reflecții asupra impactului tehnologiei asupra societății, și implicit asupra dreptului. Prezentarea vizează volumul “Eu, robotul” de Isaac Asimov, care introduce celebrele trei legi ale roboticii, menite să ghideze comportamentul roboților pentru a preveni prejudicii aduse oamenilor. Aceste norme ficționale au fost concepute pentru a preveni acțiuni dăunătoare ale roboților față de oameni și pentru a asigura o relație de subordonare față de factorul uman. Deși la momentul publicării sale, în 1950, acest volum era perceput exclusiv ca o proiecție a unui viitor ipotetic, astăzi temele sale centrale sunt de o actualitate incontestabilă. Adoptarea Regulamentului (UE) 2024/1689 privind inteligența artificială (denumit AI Act) reflectă tocmai necesitatea de a reglementa tehnologiile emergente, în vederea minimizării riscurilor pe care acestea le pot prezenta pentru siguranța și drepturile fundamentale ale indivizilor. Una dintre problemele juridice esențiale abordate atât în “Eu, robotul”, cât și în AI Act este responsabilitatea. În universul imaginat de Asimov, responsabilitatea pentru acțiunile roboților este gestionată printr-o programare etică intrinsecă, bazată pe cele trei legi. Roboții nu au autonomie deplină, ci sunt constrânși de reguli care prioritizează protecția umană. Cu toate acestea, povestirile din volum demonstrează că, în practică, chiar și un sistem de reguli aparent infailibil poate genera paradoxuri și situații-limită, în care interpretarea legilor devine problematică. Astfel, Asimov ridică implicit problema răspunderii: cine este vinovat atunci când un robot acționează într-un mod imprevizibil? Această întrebare rămâne una fundamentală și în actualul peisaj juridic al inteligenței artificiale. AI Act propune o abordare diferită, bazată pe responsabilitatea juridică externă. În locul unui set de reguli integrate în însăși structura inteligenței artificiale, regulamentul european introduce un sistem de obligații legale aplicabile. Acesta clasifică sistemele în funcție de nivelul de risc pe care îl prezintă, impunând cerințe stricte pentru cele considerate de risc ridicat și interzicând anumite utilizări care pot aduce prejudicii grave. Spre deosebire de modelul lui Asimov, unde roboții ar fi capabili să ia decizii autonome în limitele impuse de programare, cadrul normativ european impune mecanisme de supraveghere umană și transparență. Prin urmare, analiza comparativă dintre ficțiunea lui Asimov și reglementările europene actuale arată că, deși viziunea literară propune o soluție bazată pe reguli prestabilite, realitatea juridică impune o responsabilitate distribuită, care implică actori umani în toate etapele ciclului de viață al unui sistem de inteligență artificială. AI Act nu atribuie inteligenței artificiale un statut juridic propriu, ci consolidează răspunderea celor care dezvoltă, implementează și utilizează astfel de sisteme.

10.00 – 10.15 – Lector dr. Violeta Stratan, Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara - Pe vremuri credeam în liberul arbitru...

Considerat „o capodoperă profetică” ori „o alegorie care ne dă fiori”, romanul „Cântecul profetului” de Paul Lynch – câștigător al Booker Prize în 2023 - explorează prăbușirea unei democrații liberale și lupta unei femei pentru a-și salva familia în acest context. Eilish Stack, cercetătoare irlandeză și mamă a patru copii, privește neputincioasă cum lumea pe care o cunoștea dispare treptat în prăpastia tiraniei instaurate de un guvern autoritar, care preia puterea și limitează drastic drepturile cetățenești, arogându-și prerogative și puteri sporite pentru

menținerea ordinii publice, ca reacție la o pretinsă criză permanentă cu care se confruntă statul. După ce soțul său Larry, lider sindical, dispare în urma unui interogatoriu, iar Mark, fiul său cel mare se alătură rebelilor care luptă împotriva noului regim, Eilish se zbate între două opțiuni existențiale: lupta pentru a-și recupera soțul și fiul, sau fuga peste hotare pentru a-și salva cei trei copii rămași lângă ea. Într-o primă etapă, ipoteza plecării din țară în Canada, la sora sa, apare ca irealizabilă întrucât autoritățile îi resping cererea de reînnoire a pașapoartelor. Ulterior, când haosul războiului civil se instalează, Eilish refuză fuga aranjată pe bani, pentru ca în final, după ce regimul autoritar îi ucide fiul mijlociu, să o accepte, conștientă că singura ei menire e să-și ducă fiica și fiul cel mic „departe de întuneric”, „spre mare”, spre viață. Palpitantă saga despre reziliență și iubire necondiționată, romanul lui Lynch poate fi asociat unor realități istorice și politice multiple, schițând concepte juridice precum: ordinea publică, starea de urgență, drepturile omului, justiția, dreptul la un proces echitabil, libertatea de exprimare, cenzura, protecția familiei. El poate fi un memento despre caracterul repetitiv al istoriei și fragilitatea libertății. Ori o cheie de lectură originală despre război - pe care-l numește „divertism”, despre istorie - pe care o definește ca „o măturie mută despre oamenii care n-au știut când să plece”, ori despre sfârșitul lumii, pe care-l descrie drept un „eveniment mereu local”, care poate veni „în țara ta”, în „orașul tău”, la „ușa casei tale”, pentru ca pentru alții să rămână „doar un avertisment îndepărtat, o scurtă relatare la știri, un ecou al unor fapte intrate în folclor”. Analizând conceptele juridice transmise în cheie narativă de Paul Lynch, lucrarea mea își propune să sublinieze contribuția pe care un text literar poate să o aibă la înțelegerea acestora.

10.15 – 10.30 – Drd. Ioana Mădălina Stoian, Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Necesitatea militară și incriminarea mișcărilor de rezistență în romanul „Babel” de Rebecca F. Kuang

Romanul „Babel” de Rebecca F. Kuang examinează legalitatea distorsionată a mentalității coloniale prin prisma alchimiei lingvistice, încadrând dominația imperială a Marii Britanii din secolul al XIX-lea ca un sistem susținut de lingouri magice de argint și de complicitatea academică. Institutul Regal de Traducere (Babel) întruchipează irealitatea juridică a bunăvoinței coloniale. Prin analiza rolului Institutului Regal de Traducere în extragerea capitalului lingvistic și cultural de la popoarele colonizate sau aflate sub influența imperială, romanul expune modul în care legislația colonială legitimează violența și jefuirea resurselor. Iminența Primului Război al Opiului subliniază doctrina necesității militare - pretextul legal pentru violență ca fiind „esențială” în folosul intereselor statului. Kuang critică acest cadru prin contrapunerea descrierii de către Marea Britanie a rezistenței chineze drept „terorism” cu propriile sale acte de agresiune. Utilizarea lingourilor, folosite în cadrul militar pentru îmbunătățirea armamentului și vindecarea mai rapidă a soldaților, atrage, din prisma colonială, justificarea încadrării violenței ca fiind în scop defensiv, suprimând în același timp mișcările de disidență. Acest fapt reflectă abuzuri istorice, precum tratatele impuse prin constrângere ca tactică de intimidare, dar și încadrarea juridică a Primului Război al Opiului drept „apărarea comerțului liber”, expunând ipocrizia legilor care incriminează mișcările anti-coloniale. „Babel” deconstruiește ficțiunile juridice care stau la baza imperialismului, susținând că legea colonială este un instrument de propagare a violenței asupra teritoriilor ocupate, nicidecum un arbitru neutru. Prin intermediul ficțiunii speculative, Rebecca F. Kuang ilustrează modul în care

sistemele juridice șterg suveranitatea culturală pentru a susține cauzele unei puteri expansioniste. Romanul îndeamnă la o meditație asupra incriminării mișcărilor de rezistență, alături de noțiunea de necesitate militară, pentru a expune narațiunile juridice care au justificat exploatarea și violența. Opera autoarei se poziționează ca un interlocutor vital în a provoca publicul să reexamineze cadrele legale moderne. Mai mult, subliniază importanța contestării dreptului apolitic, în special în debaterile privind responsabilitatea instituțională, și confruntarea cu rolul legii în perpetuarea, sau subversiunea, inechităților istorice.

10.30 – 10.45 – Drd. Andrei Alexandru Solomon, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Viziuni asupra dreptului și justiției în „La Comédie humaine”

Dreptul și conceptele juridice sunt omniprezente în operele literare balzaciene din seria „La Comédie humaine”, constituind unele dintre elementele esențiale pentru universul cuprins în paginile acestora. Faptul că multiple teme de factură juridică ocupă un loc central în operele literare ale unuia dintre cei mai cunoscuți exponenți ai culturii, respectiv, într-o dimensiune mai restrânsă, a literaturii franceze, nu este deloc întâmplător întrucât Honoré de Balzac a urmat cursurile Facultății de Drept din Paris. Cu toate acestea, preocupările literare ale autorului legate de drept, în ambele sale dimensiuni (practică și științifică), de sistemul de drept francez, precum și de alte numeroase concepte și instituții juridice nu au o singură sursă, care să se limiteze strict la studiile juridice ale celui din urmă. Mai exact, autorul a manifestat o preocupare constantă pentru teme de natură juridico-morală, afirmându-se chiar că dreptul reprezintă „coloana vertebrală” a operei literare balzaciene, și datorită faptului că domeniul dreptului reprezenta una dintre preocupările principale ale societății franceze contemporane creațiilor sale literare. Prin urmare, autorul nu face altceva decât să exprime o dimensiune a realității timpurilor sale, motiv pentru care regăsim un veritabil discurs juridic, atât în planul principal al narațiunii, cât și în cel secundar, de fundal, al universului său literar. Pe lângă faptul că este creatorul unui univers care ilustrează unul dintre momentele cheie ale istoriei devenirii culturii juridice romano-germanice, mai exact tumultoasa perioadă a reformelor și a metamorfozei sistemului juridic francez, în care este realizată tranziția de la valorile juridice specifice sistemului de drept al Vechiului Regim la noile valori ale celui revoluționar și, în cele din urmă, postrevoluționar, autorul surprinde în cadrul creațiilor sale literare, printre multe altele: bulversarea socială pe care o traversează Franța, subminarea puterii vechii aristocrații, precum și trecerea de la o societate inegală din punct de vedere juridic la una în principiu egală. În cuprinsul prezentului studiu, ne vom îndrepta analiza asupra unor personaje din unele opere literare din seria „La Comédie humaine” a autorului francez Honoré de Balzac, care ilustrează diverse arhetipuri, concepte și instituții juridice, respectiv valori juridico-morale (e.g. César Birotteau, Lucien de Rubempré sau colonelul Chabert), precum și asupra conotațiilor beletristice ale acestora din urmă.

11.00 – 11.15 – Lector dr. Carmen Ecaterina Ciobâcă, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Eugénie Grandet sau povestea unei succesiuni anulate

Studiul își propune să pună în lumină provocările pe care le presupune traducerea textului literar atunci când acesta evocă realități juridice. Am ales, spre exemplificare, domeniul

dreptului succesiunilor și am extras din romanul *Eugénie Grandet* al lui Honoré de Balzac scena marcată de ironie amară în care tatăl protagonistei, care întruchipează avariția, o convinge pe aceasta din urmă să renunțe la partea de moștenire care i-ar reveni în urma decesului mamei. Discrepanța dintre cele două personaje este șocantă: avem, pe de o parte, un pater familias lipsit de scrupule, care pretinde a avea cele mai bune intenții, și, pe de altă parte, o fiică naivă, care nu este familiarizată cu noțiunile juridice invocate, care nu cere explicații și care renunță de bunăvoie la averea ce i se cuvine. Ca intermediar, notarul Cruchot încearcă, fără succes, să-i prezinte lui Eugénie conotațiile conceptelor vehiculate, astfel încât aceasta să acționeze în cunoștință de cauză. Analiza noastră vizează modul în care au fost transpuse în limba engleză și în limba română realități juridice evocate explicit sau implicit în textul sursă care fac referire la dreptul succesiunilor. Sunt trecute în revistă concepte și expresii precum „héritière”, „régler une affaire”, „fortune indivise”, „usufruit”, „biens indivis”, „nue-propriété”, „renoncer à la succession”, „acte de renonciation”, „se dépouiller”. Chestiunea pecuniară este, de asemenea, omniprezentă în text: pentru Grandet, viața este, de fapt, „o afacere”. Observăm că, pe alocuri, traducătorii sunt ezitanți: fie nu cunosc îndeaproape domeniul dreptului succesiunilor, fie nu doresc să șocheze prin utilizarea unei terminologii precise, astfel încât camuflează realitățile juridice pe care textul de origine le prezintă în mod explicit, ceea ce schimbă percepția cititorului cu privire la gravitatea situației evocate și la machiavelismul personajului Grandet. Cunoașterea enciclopedică și permanenta documentare stau la baza unei traduceri fidele, care reproduce atât sensul, cât și vocea textului de origine.

11.15 – 11.30 – Masterandă Luana Corina Știrbu, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Legi și cutume în cele 7 regate. Urzeala moștenitorilor în „Cântec de gheață și foc” de G.G. Martin

În domeniile din Westeros unde orizonturile nu cunosc sfârșit iar gheata și focul se împletesc, planează deasupra celor Șapte regate, ca simbol al puterii și al blestemului, tronul de fier. În aceste regate care oscilează între ordine și haos, noțiunea de moștenire capătă noi valențe. În zguduitorul joc al tronurilor, noțiunea de succesiune nu se rezumă la o simplă chestiune de drept ci la o luptă sângeroasă și perpetuă pentru a divide și a stăpâni în speranța depășirii propriului statut. În fascinanta odisee juridică a lui G.G. Martin, principiile străvechi ale succesiunii, pe cât de fluide, pe atât de primejdioase, surprind în diverse ipostaze că în aceste regate fărâmițate de ambiție, trădări și lupte feroce, adeseori, însăși legea este pusă la îndoială sub greutatea voinței meschine a celor care caută cu orice preț a-și lăsa amprenta în filele istoriei. Cu alte cuvinte, în roata destinului, legitimitatea stăpânirii tronului de fier este adesea rodul alianțelor strategice dintre marile dinastii, țesute prin linii de sânge, legăminte de taină și războaie crâncene. Astfel, tronul de fier înfloarește ca o emblemă controversată a puterii, forjată în cucerire și dorință nestavilită pentru forță, care ne readuce aminte de fragilitatea poziției sociale a celor care îl pierd. În tapiseria romanului „Cântec de gheață și foc”, G.G. Martin conturează o serie de metafore juridice inedite care permit cititorului să exploreze prin raportare la dispozițiile dreptului român instituția moștenirii, dar mai ales povestea din spatele acesteia căci asemeni spuselor personajului ilustrativ Tyron Lanister „Ce unește cel mai bine oamenii? Armate? Aur ? Drapeluri? Poveștile! Nimic nu e mai puternic în lumea asta decât o poveste bună!”

11.30 – 11.45 – Masterandă Andreea-Bianca Colpos (căs. Istrate), Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași – Ion și sentința pământului: drepturi, culpă și justiție în lumea rurală

Romanul „Ion” de Liviu Rebreanu este o frescă a lumii rurale, în care dorința de a obține pământul, simbol al puterii și al statutului social, se transformă într-o adevărată „bătălie” ce depășește limitele unei simple lupte materiale, atingând coliziuni adânci ale ființei umane. Povestea lui Ion Pop al Glanetașului, un tânăr țăran dornic să își îmbunătățească statutul social, este marcată de o dorință arzătoare de a deveni stăpân pe pământ, o luptă care nu este doar materială, ci și morală și emoțională. Pământul devine în ochii lui Ion cheia unei vieți mai bune, însă dobândirea acestuia implică sacrificii și alegeri dificile, care pun sub semnul întrebării nu doar valorile personale ale protagonistului, dar și raportul său cu normele unei comunități tradiționale. Ion ajunge să utilizeze instituția căsătoriei ca pe un mijloc de a-și atinge scopurile materiale, alegând-o pe Ana nu din iubire, ci din interes. Căsătoria lor, lipsită de iubire, devine un teren fertil pentru conflictele interne și pentru o suferință comună, iar Ion se află prins între dorința de a îndeplini un ideal social și nevoia de a respecta norme ce nu îi sunt proprii. Deciziile lui Ion în această privință ilustrează cum relațiile umane pot fi influențate de factori externi și de așteptările comunității, iar ponderea acestor norme se face simțită în fiecare pas pe care Ion îl face în drumul său. Atunci când apar conflicte mai serioase și mai dureroase, Ion se vede pus în fața unui risc iminent – acela de a-și pierde ceea ce are mai scump. Războiul său pentru pământ devine, astfel, un război moral și social, iar comportamentele sale ajung să fie reglate nu doar de idealurile sale personale, dar și de presiunea legii și a justiției. Sentimentele de vinovăție, dorința de a răzbuna o umilință, dar și un sentiment de dreptate distorsionată îl împing către acte care vor avea consecințe dezastruoase. Măcinat de dorința de a deveni stăpân pe pământ și de a-și construi un viitor stabil, Ion ajunge să ia viața unui om, iar această crimă marchează culminarea unui drum plin de sacrificii, trădări și suferințe. Moartea lui George, rivalul său, devine simbolul unui sistem justițiar implacabil – acțiunile sale sunt pedepsite nu doar de legile nescrise ale comunității, ci și de propria sa conștiință, care îl copleșește într-un final. Romanul „Ion” nu este doar o poveste despre o luptă pentru pământ, ci și despre cum fiecare alegere, fie ea morală sau practică, este guvernată de norme sociale, legale și personale. Rebreanu reînvie imaginea unui țăran înfruntându-și destinul și împins de dorința de a îndeplini un ideal imposibil, dar și de realitatea unei justiții care nu poate fi ocolită, chiar și atunci când aceasta este una lăuntrică. Ion înfruntă nu doar legile vizibile ale comunității, ci și propria lui justiție, ce vine, în final, cu un preț pe care nu îl poate plăti decât prin suferință.

11.45 – 12.00 – Masterandă Elena Sârghi, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Omelas, unde nu există vinovăție și oamenii sunt fericiți

„Cei care pleacă din Omelas”, operă scrisă de Ursula K. Le Guin, prezintă un orașel idilic, în care toți sunt fericiți, în care nu există legi și nici vinovăție. Oamenii își petrec viața în veselie, angajându-se în activități relaxante: echitație, cântat la flaut, dansuri; doar armonie și comuniune între oameni. Spre finalul poveștii, autoarea deoalează motivul aparentei fericiri a acestor oameni: captivitatea unui copil într-o pivniță, ținut în foame și în propria mizerie. Fericirea a mii de oameni depinde de suferința unuia. Deși este absolut interzisă, prin cutumă, vizitarea copilului, cei care o fac, ulterior pleacă din oraș și nu se mai întorc niciodată. Dar ce

simbolizează acest copil din punct de vedere juridic? Și de ce orașul acesta ar putea fi, de fapt, orice alt oraș din societatea contemporană? Lucrarea actuală încearcă să răspundă la aceste întrebări.

12.00 - 12.15 - Conf.dr. Ancuța Elena Franț, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - „În căutarea oii fantastice” sau nebănuitele forme ale romanului polițist

Romanul „În căutarea oii fantastice” (*A Wild Sheep Chase*) de Haruki Murakami, publicat în 1982, este enigmatic și plin de simbolism. Este a treia parte a unei trilogii neoficiale, numită Trilogia Șobolanului. Cartea urmărește un protagonist fără nume care pornește într-o călătorie ciudată, pentru a găsi o oaie misterioasă cu o pată în formă de stea, despre care se crede că are puteri supranaturale. Însoțit de iubita lui, o femeie cu urechi fascinante și misterioase, protagonistul pornește într-o călătorie plină de neprevăzut în zona rurală a Japoniei, ajungând, în final, în Hokkaido. Considerăm că acest roman, deși, la prima vedere, pare departe de genul polițist, este, de fapt, foarte apropiat de ceea ce se înțelege prin roman aparținând acestui gen literar. În esență, eroul realizează o investigație, deoarece, pentru a-și îndeplini scopul, el trebuie să analizeze urme și să interpreteze indicii. Pe măsură ce investighează, descoperă că oaia are o influență stranie asupra oamenilor și că fostul său prieten, Șobolanul, a fost implicat și el în această poveste și, mai mult decât atât, are un rol esențial în desfășurarea evenimentelor. Urmând firul narațiunii observăm că ni se dezvăluie semnificații profunde ale personajelor și ale acțiunilor. Eroul principal este, de fapt, alienat de societate și, pornind în aventură, încearcă să-și găsească sensul. Evenimente aparent întâmplătoare sunt interconectate, iar povestea amestecă elemente realiste cu situații fantastice. Oaia, a cărei găsim este scopul demersurilor protagonistului, poate fi interpretată ca un simbol al puterii, al manipulării sau al unei forțe supranaturale, de care oamenii trebuie, într-o formă sau alta, să se protejeze. Spre marea sa surprindere, eroul descoperă că, de fapt, căutarea oii fantastice devine o căutare a propriului eu, într-o lume în care statul de drept și principiul legalității par a fi puternic zdruncinate. Într-adevăr, stilul narativ este mai degrabă introspectiv și simbolic, fiind diferit de firul logic al unui roman polițist clasic. Totuși, ținând cont de faptul că, incontestabil, în acest roman există o investigație și un fir narativ de căutare, credem că poate fi considerat un roman polițist, cu atât mai mult cu cât credem că noțiunea de gen literar nu trebuie să fie una rigidă, permițând interpretările originale. În principiu, acest roman este o aventură suprealistă, care amestecă realismul magic cu teme filosofice despre identitate, destin și simboluri. Iar unul dintre cele mai importante aspecte ale sale este că ne ține cu sufletul la gură, până când deslușim, cumva, misterul, întocmai ca un roman polițist clasic.

12.15 - 12.30 – Dr. Vasilica Mleşniță, Profesor asociat Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Crizele contemporane și protecția drepturilor fundamentale: O analiză a legislației europene și americane în contextul romanului „Ultimele zile ale Occidentului” de Matei Vișniec

Într-o lume a post-adevărului și a tendinței spre politicile extremiste care propun soluții clare și transparente la problemele cetățenilor, opinia publică se vede inevitabil divizată între susținători fervenți și contestatari. La întrebarea „Dar eu cu cine votez?”, semnificația sa profundă vădește incertitudinea politică generalizată și fragilitatea sistemului juridic de a găsi

instrumente eficiente în fața crizelor interne și a globalizării ce produc modificări la nivelul drepturilor fundamentale ale omului. Probleme urgente ce țin de instabilitatea economică, migrarea sau inegalitățile sociale cer abordări integratoare a valorilor universale ale drepturilor omului la nivelul legislației naționale. În această lumină, lucrarea de față își propune să analizeze capacitatea dreptului occidental de a apăra drepturile fundamentale în fața provocărilor generate de conflictele politice și crizele economice. Vom analiza în mod specific modul în care, în fața acestor crize, legislația națională și internațională evoluează și se adaptează nevoilor emergente ale societăților interconectate. În acest context, lucrarea va explora în mod critic conceptele de drepturi fundamentale ale omului, statul de drept și democrația, o parte din garanții protecției indivizilor în perioadele de criză. În cartea sa „Ultimele zile ale Occidentului”, Matei Vișniec oferă o viziune sumbră asupra unui Occident care se află într-un declin vizibil, cu un sistem legislativ vulnerabil și în consecință auster prin măsurile pe care le impune. În pofida modificărilor implementate rămâne discutabilă viabilitatea măsurilor legislative pretins eficiente, dar și echitabile protecției cetățenilor. Astfel, lucrarea va urmări două obiective majore: teoretizarea conceptelor-cheie din drept, cu accent pe drepturile fundamentale ale omului, statul de drept și democrație, explorând interdependența acestora într-un context de criză economică și politică, iar în cele din urmă, analiza comparativă a două sisteme juridice distincte - dreptul european și dreptul american – și modul în care acestea răspund provocărilor generate de instabilitățile globale și interne. Vom investiga modul în care aceste două sisteme juridice se manifestă în cadrul romanului, vizând acțiunile juridice ce se intersectează cu drepturile fundamentale ale omului.

12.30 – 12.45 - Studentă Maria Tătaru, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - 1984 sau despre încălcarea dreptului la liberă exprimare

Romanul *1984*, scris de George Orwell, aduce în prim-plan o ipoteză sumbră a unui viitor distopic, ce înglobează consecințele nefaste ale totalitarismului. Astfel, drepturile omului ajung să fie suprimate, individul fiind redus la tăcere. Dreptul la liberă exprimare este consacrat în art. 19 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, care a fost adoptată la 10 decembrie 1948, suprapunându-se astfel cu perioada în care a fost scris și publicat romanul lui Orwell. Winston Smith, personajul principal în vârstă de 39 de ani, lucrează la Ministerul Adevărului și are sarcina de a modifica toate informațiile care nu sunt în concordanță cu idealurile Partidului, ceea ce pare de-a dreptul absurd, având în vedere faptul că încă de la începutul romanului aflăm că acesta ține un jurnal în care își notează cele mai ascunse gânduri. Jurnalul său comportă o dublă valență: pe de o parte, acesta este modul lui de a se revolta împotriva unui sistem dictatorial, iar pe de altă parte, jurnalul este unicul mijloc care îl menține conectat la adevăratele lui simțăminte. Tocmai încălcarea dreptului la liberă exprimare este factorul care declanșează criza interioară a lui Winston Smith, conflictul acestuia fiind unul vizibil pe tot parcursul romanului. Astfel, personajul principal se afundă tot mai mult într-o incertitudine densă, temerile stârnite de controlul politic exercitat asupra poporului fiind sursa acestei degingolade. Alienarea lui Winston Smith este cauzată atât de mijloacele de represiune politică, cât și de nesiguranța care plutește în jur și care determină suspiciunile acestuia. În acest fel, frica reușește să acapareze ființa umană, fiind unul dintre elementele nelipsite ale terorii care le este insuflată cetățenilor de către regimul totalitar. Așadar, suprimarea dreptului la liberă exprimare nu doar că reduce ființa, ci o anulează de-a dreptul, anihilând-o. Într-o astfel

de lume distopică, individul devine un pion singur pe o tablă de șah, care poate fi mutat doar înainte, și niciodată înapoi, aflat în prima linie și predispus la a fi sacrificat oricând.

12.45 – 14.15 Pauză de prânz

14.15 – 14.30 – Drd. Ana Maria Carabineru, Facultatea de Drept Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Semnificația moștenirii pentru Eugénie Grandet: putere sau sacrificiu?

În romanul „Eugénie Grandet” de Honoré de Balzac, conotația moștenirii nu este una doar materială, ci și spirituală, întruchipând simbolul influenței nefaste a banilor asupra destinului omului. Deși Felix Grandet, tatăl lui Eugénie, a acumulat o avere considerabilă, acesta nu s-a bucurat de ea și și-a impus propriei familii un regim de viață auster. Eugénie moștenește averea tatălui său, devenind una dintre cele mai bogate femei din regiune, dar bogăția nu-i va aduce fericire, ci o viață marcată de suferință și solitudine. Marcată de principiile tatălui său, ea nu se folosește de avere pentru a-și modela viața după propriile dorințe, ci alege să trăiască modest. Dragostea față de Charles Grandet, nepotul venit de la Saumur, stă sub umbra acestei moșteniri și este spulberată de interese materiale. Trădarea acestuia și decizia lui Eugénie de a se căsători fără iubire cu un notar pentru a păstra intactă averea familiei, sugerează ideea că moștenirea nu i-a oferit libertate, ci a determinat-o să trăiască după regulile impuse de societate. În această lucrare, ne propunem analiza moștenirii dintr-o perspectivă juridico-literară, subliniind caracterul dual al acesteia.

14.30 – 14.45 – Asistent drd. Crina Maria Stanciu, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Ipostaze ale „Proprietarului”/„Creatorului”, un minotaur-paznic al Cimitirului de foi îngălbenite și purtate de vânt în „Umbra vântului” de Carlos Ruiz Zafon

Ce înseamnă destin și ce înseamnă suflet legat de o carte? Înainte de toate destinul „obișnuiește să stea la cotitură. Parcă-i un borfaș...un vânzător de lozuri...ceea ce nu face sunt vizitele la domiciliu. Trebuie să te duci după el.”. Cu alte cuvinte, destinul ar reda un echivalent al dreptului eventual care „prevestește” ceea ce se va întâmpla. Să spunem că destinul lui A este de a scrie. Ne întrebăm care va fi destinul cărții pe care o redactează și pe care vom încerca să-l descoperim prin intermediul unei structuri dirijate de trei articole, de o clauză adițională și de un „minotaur”/„paznic”/„proprietar”/„înger” al Cimitirului Cărților Uitate: „Articolul unu: prima oară când cineva vine aici are dreptul să-și aleagă o carte, cea pe care o vrea, dintre toate câte există în acest loc. Articolul doi: când cineva adoptă o carte, își asumă obligația de a o proteja și de a face tot posibilul să nu se piardă niciodată. Pentru tot restul vieții.”. Abandonarea cărții înseamnă moartea ei? Răspunsul este negativ fiindcă minotaurul labirintului o ferește de uitare. Împrumutul cărții este, mai mult, o donație cu o clauză specifică pentru revocare. Noțiunea de „ingratură” este reinventată: a nu se pierde cartea, altminteri se pierde viața. Structurile juridice se suprapun, dar ne ajută calificarea: se descoperă înțelesul în umbra

vântului care îl poartă pe *verus dominus* la raftul volumului care „l-a ales” fiindcă cartea alege omul/proprietarul, iar nu invers.

14.45 – 15.00 - Conf.dr. Flaminia Stârc-Meclejan, Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara – Când umbra nopții se așterne asupra statului de drept Gânduri din Lumea de ieri pentru lumea de azi

”Lumea de ieri. Amintirile unui European” nu este doar o confesiune nostalgică după o lume bazată pe rațiune, cultură și stabilitate, care i-a guvernat viața scriitorului Stefan Zweig anterior exilării din Europa, ci și o analiză profundă asupra fragilității statului de drept în fața extremismului și a dezmembrării instituțiilor democratice. Stefan Zweig surprinde în detaliu dispariția treptată a libertăților individuale, modul în care legile și principiile fundamentale sunt abandonate, iar statul devine un instrument al represiunii. Austria, țara sa natală, trece printr-un proces de dezintegrare juridică, care culminează cu anexarea nazistă, instaurând dictatura. Această prăbușire a statului de drept în Austria nu este una bruscă, ci graduală ... la fel ca și în alte țări europene ale epocii. Zweig observă cum societatea, prea naivă și încrezătoare în stabilitatea vechilor structuri, nu reacționează la timp pentru a opri această degradare. O pasivitate colectivă permite ascensiunea regimurilor autoritare, care exploatează slăbiciunile sistemelor democratice pentru a se impune. Cartea devine, în acest fel, o lecție fundamentală pentru prezent: fără respectarea statului de drept și a instituțiilor sale, fără o societate vigilentă care să vegheze asupra lor, orice democrație riscă să alunece spre autoritarism. Prin lucrarea sa testament, Zweig nu oferă doar un avertisment istoric, ci și un apel la conștientizarea pericolelor care amenință libertatea chiar și în cele mai avansate democrații. Căci ceea ce e cel mai tulburător este că, făcând abstracție de epoca istorică și de chipurile răului care o animă, tot ceea ce se întâmplă în roman este terifiant de actual (M. Gîndu) ... În cea mai recentă carte a sa, ”Waste Land: A World in Permanent Crisis”, publicată în 2025, Robert D. Kaplan trasează un paralelism convingător între situația globală actuală și epoca Republicii de la Weimar. Această perspectivă este influențată de poemul ”The Waste Land” al lui T.S. Eliot, care reflectează asupra decăderii civilizației după Primul Război Mondial. Kaplan sugerează că lumea de astăzi oglindește instabilitatea și fragmentarea societală experimentate în Germania între 1919 și 1933, în contextul ascensiunii populismului, atacurilor asupra statului de drept și tendințelor autoritare din diferite părți ale lumii. Cartea sa, la fel ca și ”Cum moare democrația. Ascensiunea la putere a lui Hitler și prăbușirea Republicii de la Weimar” a lui Benjamin Carter Hett, servesc ca un avertisment cu privire la pericolele pe care le pot întâmpina democrațiile atunci când liderii politici și cetățenii nu apără instituțiile democratice. La sfârșitul cărții, Zweig observă că, deși Europa și idealurile sale de libertate și drepturi fundamentale au fost distruse, există totuși o lumină ... a speranței că aceste principii vor reînflori, chiar dacă altădată și într-o formă diferită. Deși amintirile sale sunt marcate adânc de melancolie în fața dispariției lumii civilizate, întregul text devine, în această cheie, o căutare a unui sens în vremuri tulburi și schimbătoare - împăcarea cu propria condiție și o reamintire că, în mijlocul haosului, există încă loc pentru momente de fragilă frumusețe, de o vitală necesitate?

15.00 – 15.15 – Drd. Alexandru Cristian Adochiței, Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca - Harriet Beecher Stowe, puterea narațiunii și SCOTUS (Curtea Supremă a Statelor Unite)

Într-o anecdotă probabil apocrifă, Abraham Lincoln ar fi afirmat rolul scriitoarei Harriet Beecher Stowe în începerea Războiului Civil. Citindu-i opera principală, „*Coliba unchiului Tom*”, ești convins să citești și mai mult. Până la urmă, pentru un profesionist al dreptului care îmbină utilul cu plăcutul, beletristica are rolul de a determina înțelegerea și explicarea contextului. Aboliționismul și emanciparea au, în istoria lor, o importantă latură de luptă constituțională. Dincolo de provocarea emoțională presupusă de lecturile beletristice, cazuistica Curții Supreme a Statelor Unite ale Americii ne ajută să înțelegem altfel perioada și desfășurarea ulterioară a evenimentelor. Mai mult, o lucrare precum cea în discuție ne pune în fața unor alte întrebări morale și juridice: Avem vreo responsabilitate pentru trecut? A intervenit o schimbare fundamentală a gândirii care să scuze ideile trecutului? Până la urmă, Țara Românească și Moldova (cu puțin timp înainte de a forma Principatele Unite) au abolit robia sau sclavia cu puțin înainte de Războiul Civil American, iar discriminarea a continuat (de altfel, un subiect prea puțin abordat în prezent). Din cauza sistemului federal, în Statele Unite, discriminarea asumată legal și judiciar s-a menținut până în contemporaneitate, și, deși trist, pentru un jurist este fascinant să caute să înțeleagă argumentele care să susțină un asemenea raționament. Revenind, „*Coliba unchiului Tom*” ne obligă la identificarea unor reguli de drept aplicabile la acel moment (dreptul de dispoziție al unei persoane asupra alteia, regimul federal aplicabil fugii unei persoane aflate în stare de sclavie, etc.), dar scopul nostru este de a provoca la problematizare. Adevărul inerent al inalienabilității dreptului de a căuta fericirea s-ar putea să nu fie suficient în fața unor provocări ideologice, economice sau psihologice. În esență, ne vom referi la lupta pentru emancipare transpusă în trei hotărâri ale Curții Supreme, încercând să surprindem istoria politică a Statelor Unite, în evoluție. Evaluând în ansamblu, poate nu există demersuri mai ilustrative pentru puterea dreptului.

15.1.15 – 15.30 – Drd. Simona Geru-Iftimie, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - „Adevăr sau provocare?”- justiția și conceptul de adevăr

Rolul legii este în strânsă legătură cu aflarea adevărului. Aceasta este una dintre provocările cu care se confruntă justiția. Ne oprim, așadar, atenția la ultimul roman scris de Feodor Dostoievski, „*Frații Karamazov*”, unde vom dezbate tema în ceea ce privește binele și răul, din punct de vedere judiciar; tema legată de adevăr o regăsim și în alte opere (e.g. „*Idiotul*”, „*Crimă și pedeapsă*” ș.a.). Atitudinea personajelor din opera „*Frații Karamazov*” reflectă propria experiență a autorului cu justiția: în tinerețe, aceasta a fost aspru pedepsit pentru o crimă pe care nu o comisese. Romanul are ca punct central paricidul, cititorul dorind să afle care dintre frații Karamazov și-a ucis tatăl. Cu toate acestea, dacă dăm la o parte tema principală, regăsim o multitudine de motive cu privire la vinovăție, responsabilitate, nevoia unei pedepse și eroare. Vom pătrunde în aceste substraturi și vom încerca o analiză a ceea ce a însemnat Rusia în secolul al XIX-lea, având în vedere contextul actual. În secolul al XIX-lea, dezbaterile intelectuale din Rusia se axau pe identitatea culturală și sentimentul de apartenență, Europa fiind un model de urmat (pentru așa-numiții „occidenaliști”), dar reprezentând un contrast fundamental față de spiritul rusesc (pentru slavofili). Astfel, intenția lui Dostoievski a fost să arate neîncrederea în justiție: „Avem vreun adevăr în Rusia, domnilor, sau nu există deloc?”- de aici vom începe analiza noastră și vom încerca a răspunde la întrebarea eternă privind capacitatea justiției de a asigura dreptatea și adevărul. Dostoievski evidențiază acest contrast prin personaje care se contrazic, fiind sub jurământ, satirizând sistemul judiciar occidental.

Scriitorul susținea că tribunalele rusești, occidentalizate în 1864, eșuează în a face dreptate deoarece ignoră adevărul, subliniind în „Frații Karamazov” că justiția autentică depinde de rezolvarea infracțiunii și de arătarea adevărului. Pentru Dostoievski, sistemul judiciar și legea occidentală, descrise ca „efemere, superficiale și pur lumești”, reflectă cinismul său față de viitorul Rusiei. Pornind de la aceste aspecte, vom analiza conceptele juridice regăsite în opera „Frații Karamazon” și vom crea o legătură cu o operă distinctă ce aparține dramaturgului Friedrich Dürrenmatt.

15.30 – 15.45 – Drd. Vlad Grigorescu, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Este Gargantua un model al bunului judecător? Înțelepciunea magistratului în arta judecării

Lucrarea de față își propune să aducă în atenția publicului modul în care Gargantua, erou polivalent, se erijează ad hoc în judecător prin înțelepciunea și tactul său. Înțelepciunea magistratului ocupă un loc de seamă în arta judecării dar nu este completă fără respectarea principiilor procesuale inerente - echitate, imparțialitate, respectarea legii. Astfel, deși înțelept magistrat, Gargantua nu și-ar putea găsi în totalitate locul într-o instanță modernă, căci unica sa calitate de magistrat reliefată în opera lui Rabelais este aceea a unei rațiuni deosebite. Dreptul și implicit sistemul procesual a evoluat astfel încât ne putem întreba astăzi dacă cheia unei judecări înțelepte este combinația dintre rațiunea judecătorului și respectarea principiilor procesuale. Se vor atinge astfel următoarele aspecte în cursul lucrării: comentariul scenei în care Gargantua este chemat de înțelepți spre a-i ajuta în luarea hotărârii asupra cărora au fost solicitați, caracterizarea personajului Gargantua de manieră sintetică și emiterea unor concluzii preliminare asupra acestuia. Se va continua ulterior cu o prezentare în lumina comparativă a legislațiilor europene a marilor principii care ghidează activitatea judecătorului, țările vizate fiind România și Franța, din partea familiilor de drept romano-germanic dar și Anglia, stat care face parte din familia common law-ului. Această comparație va fi însoțită de jurisprudențe cheie din drepturile naționale dar și de jurisprudență relevantă a instanțelor europene. Se vor analiza sintetic părțile introductive ale Codurilor de procedură civilă din România și Franța precum și doctrina din aceste două state dar și doctrina britanică privind "the equity of the law". De asemenea, se va analiza și principiul prezent în articolul 5 din Codul civil francez conform căruia este interzis judecătorilor să se pronunțe în cauzele care le sunt supuse pe baza deciziilor de principiu, ceea ce reprezenta, în viziunea profesorului Esmein, "o armă de atac" contra vechiului sistem de drept francez ante revoluționar. A contrariu, o scurtă prezentare despre acest principiu care încă funcționează în sistemele de common law va încheia lucrarea propusă.

16.00 – 16.15 – Studentă Maria Molea, Facultatea de Drept Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Contrastul dintre conceptele de justiție morală și justiție legală conturat în romanul „Quo vadis”

Una dintre scrierile cele mai profunde și pline de încărcătură culturală și istorică este romanul „Quo vadis” scris de marele scriitor polonez Henryk Sienkiewicz, operă din care se pot desprinde adevărate lecții sau abordări juridice. Conturând complexul univers al romanului, redat prin povestea de iubire dintre ofițerul roman Vinicius și Ligia, proaspăt inițiată în tainele creștinismului, scriitorul împletește în opera sa numeroase aspecte și problematici de o deosebită importanță atât pentru societatea acelor vremuri, cât și pentru zilele noastre. Astfel,

în magistralul său roman, Henryk Sienkiewicz construiește, în amintirea cetății Romei Antice, o lume a contrastelor, atât în ceea ce privește societatea și stilul de viață definitoriu acesteia în perioada descrisă, cât și în ceea ce privește aspecte ale moralității vremii, ale cutumelor și chiar ale domeniului juridic. Acest ultim domeniu menționat își face simțită prezența în romanul lui Sienkiewicz atât sub forma unor ipostaze ale dreptului civil sau „jus civile”, așa cum era cunoscut acesta în acele vremuri, cât și sub forma realităților dreptului penal, care, de altfel, contribuie la atingerea apogeiului profunzimii și a impactului pe care romanul le transmite prin amploarea lui. Se conturează, astfel, un adevărat tablou-sinteză a dreptului roman, punând în prim plan ideea de supremație a împăratului, o idee a despotismului imperial și a justiției arbitrar, evidențiind aspecte ce țin de traiul și statutul sclavilor, precum și cel al gladiatorilor, amintind de „dreptul de viață și de moarte” a așa numitului „pater familias”, retrezind amintirea dureroasă a persecuțiilor creștinilor sub „sabia” lui Nero și, nu în ultimul rând, ilustrând subtil, dar profund, contrastul dintre conceptul de justiție morală și cel de justiție legală. În această notă, creștinii din roman sunt prezentați ca susținători ai unei justiții superioare, bazate pe iubire și iertare, în contrast cu brutalitatea și legalismul Romei. Această opoziție subliniază conflictul dintre dreptul pozitiv, legea impusă de stat, și dreptul natural, legea morală.

16.30 – 16.45 – Conf.dr. Simona Catrinel Avarvarei, Facultatea de Agricultură, Universitatea „Ion Ionescu de la Brad” din Iași - Lege și haos sau despre fragilitatea conceptelor juridice în romanul „Împăratul Muștelor”

Încadrat ca literatură distopică, a unui „futuris tempore” imposibil de imaginat, romanul scriitorului britanic William Golding continuă să rămână, chiar și la 70 de ani de la publicarea sa, un grav reflex meditativ asupra naturii umane prinsă în mecanismele dezacordate ale unui construct social care sfârșește prin a-și devora propriile temelii. Ne propunem, printr-o analiză interdisciplinară ce îmbină filosofia dreptului și critica literară, să investigăm vulnerabilitatea normelor sociale în contextul izolării și a haosului care reprezintă însăși pânza narativă căci odată cu disoluția ordinii se conturează fragilitatea structurilor juridice, mai ales atunci când legile și valorile civilizației umane sunt ignorate și, în final, abandonate. Metodologia de cercetare se bazează pe o analiză hermeneutică a textului literar care evidențiază trecerea de la o structură socială ordonată la una dominată de instincte primare și de dorința de supraviețuire, în dorința de a identifica mecanismele prin care normele juridice se dizolvă pe măsură ce personajele, confruntate cu situații limită, aleg să se conformeze unor coduri de conduită spontane și adesea arbitrar. Se relevă astfel faptul că legalitatea nu este un atribut inerent, ci rezultatul unui consens social fragil, ce poate fi rapid destrămat de și în condiții extreme. Analiza urmărește punerea în lumină a importanței unei reflecții critice asupra fundamentelor juridice și sociale, evidențiind faptul că menținerea ordinii necesită nu doar un cadru juridic robust și coerent, ci și un angajament colectiv permanent în raport cu perenitatea valorilor umanității, mult prea adesea diluate în contextul tulbure al multor epoci din istorie. Romanul pare cu atât mai mult un studiu de caz emblematic despre cum fragilitatea conceptelor juridice poate conduce la dezintegrarea civilizației în contextul ultimilor ani și în matca unui prezent mult prea tulbure și cu îngrijorătoare trimiteri către erodarea democrației și anularea libertăților fundamentale. Rugat să scrie o introducere la ediția din anul 2011 a romanului, Stephen King mărturisea că: „A fost, atât cât îmi amintesc, prima carte cu mâini – mâini puternice care ieșeau din pagini și mă apucau de gât. Îmi spunea: «Aceasta nu este un simplu divertisment; este viață

sau moarte».” Să fie oare doar ficționalitate literară, sau o reflecție profundă asupra realității umane, o forță care ne provoacă să coborâm până în cele mai uitate unghere ale existenței noastre?

16.45 – 17.00 – Masterandă Luciana Viziteu, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Jocul dreptății în viziune shakespeareiană- în roluri principale: legea, echitatea și îndurarea

În Veneția secolului al XVI-lea, o societate prosperă, tumultuoasă, în care banii și comerțul domină, dependentă de imprevizibilitatea transportului mărfurilor pe mare, cămătarii, precursorii sistemului bancar de astăzi, oferă fondurile necesare comercianților, care profită de poziția strategică a orașului în Mediterană și pariază pe succesul importului de bunuri materiale pe care le achiziționează din întreaga lume. În acest cadru, Shakespeare explorează lumea negustorilor, a afacerilor și, bineînțeles, a contractelor. Piesa „Neguțatorul din Veneția” nu încetează niciodată să provoace cele mai contradictorii interpretări, iar cu fiecare lectură geniul shakespeareian atinge noi culmi. Intriga se concentrează în jurul unui contract de împrumut însoțit de o clauză penală neobișnuită: în cazul în care debitorul nu își va îndeplini obligația de restituire la termenul convenit, creditorul va fi îndreptățit să ia din trupul debitorului o livră de carne de oriunde dorește. În actul IV, piesa lui Shakespeare devine o ilustrare a confruntării eterne dintre litera și spiritul legii. Cortina se ridică, lăsând loc unei reprezentări juridice grandioase, având în rolurile principale legea, echitatea și îndurarea. Opiniile lui Shakespeare despre justiție, dreptate sunt fascinante și convingătoare deoarece societatea s-a luptat continuu cu ceea ce înseamnă să fii „drept”. Slăbiciunea umană a subminat adesea justiția în societate, oamenii transformând legea în instrument al îndeplinirii propriilor scopuri nefaste. În schimb, societatea a devenit mai „dreaptă” atunci când oamenii au folosit legea pentru a-i ajuta pe alții mai mult decât pentru a se ajuta pe ei înșiși. Iată o inedită ipostază a teatrului, care devine un izvor al dreptului. Sunt ușor de imaginat multiplele beneficii ale studiului acestui univers de ficțiune normativă, de la o mai bună înțelegere a izvoarelor culturale ale dreptului până la dezvoltarea imaginației, a simțului responsabilității și angajamentului social al juriștilor. „Un jurist fără istorie și literatură este un mecanic, un simplu zidar care lucrează; dacă posedă unele cunoștințe despre acestea, ar putea îndrăzni să se numească arhitect.” (Walter Scott)

17.00 – 17.15 – Drd. Mădălina Gabriela Guță, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Legea, obiceiul zeilor și rebeliunea Antigonei: o analiză a tragediei

Tragedia „Antigona” a lui Sofocle ilustrează confruntarea dintre două viziuni opuse asupra justiției: legea umană, întruhipată de regele Creon, și cutuma ancestrală, simbolizată de Antigona. Prin acest conflict, opera analizează relația dintre individ și stat, conștiința individuală și obligațiile sociale. Antigona, loială legii divine și tradițiilor familiei sale, sfidează autoritatea lui Creon încercând să-l îngroape pe fratele ei Polinice, în ciuda interdicției regelui. Simbol al luptei pentru dreptate, curajului și rezistenței împotriva puterii arbitrare, Antigona pune sub semnul întrebării fundamentele puterii și autorității politice, afirmând că obiceiul ancestral trebuie să prevaleze asupra edictelor oamenilor. Ea întruchipează ideea că, uneori, căutarea adevărului și a dreptății necesită sacrificii imense, prețul cerut fiind chiar propria viață. Sacrificiul Antigonei nu este doar un simplu act de rebeliune împotriva unui decret dat de un conducător tiran, ci poate fi privit și ca o lecție pentru societate, care pare să fi deviat de la

valorile fundamentale ale respectului pentru legile divine, considerate sacre și imuabile. Creon, la rândul său, reprezintă autoritatea absolută, regele care încearcă să instaureze ordinea în Teba prin aplicarea strictă a decretelor sale. Decizia de a refuza înmormântarea lui Polinice este văzută ca un act crucial pentru păstrarea autorității și prevenirea dezordinii sociale. Pentru el, legea umană, adică propriul cuvânt primează, iar orice nesupunere față de acesta amenință pacea și stabilitatea orașului. Hotărârea de a o condamna la moarte pe Antigona, în ciuda insistențelor fiului acestuia, Hemon, reflectă rigiditate dar și o doză de egoism întrucât Creon nu permite ca o excepție, oricât de justă, să pună în pericol autoritatea regelui; devenind astfel, orb la pericolele ce se pot naște ca urmare a nerespectării cuvântului zeilor. Tragedia lui Sofocle îl determină pe cititor să mediteze la efectele puterii asupra existenței umane și la limitele ei. Astfel, îl provoacă să-și adreseze o serie de întrebări fundamentale: trebuie respectată legea existentă, chiar și atunci când este în contradicție cu morala sau cu valorile dintr-o comunitate? Ce înseamnă respectul față de lege? Dar supunerea?

17.15 – 17.30 – Lector dr. Codrin Macovei, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Îi poate Literatura învăța ceva pe juriști?

În ultimele secole, știința dreptului, precum celelalte științe, a suferit un intens proces de superspecializare. Ca o reacție la orizontul tot mai îngust, o serie de autori au încercat să supună analizei dreptului și alte discipline pentru a le folosi descoperirile. Una dintre primele astfel de încercări, care au fost încununate de succesul nașterii unui curent de studiu, este reprezentată de aplicarea metodelor economice în gestionarea soluțiilor judiciare. Fondatorul său este Richard A. Posner, judecător al Curții SUA de Apel a Circuitului al Șaptelea și profesor la Chicago Law School. Dar prestigiosul profesor și-a adăugat numele și pe lista bibliografiei obligatorii a domeniului literaturii și dreptului cu lucrarea sa *Law and literature: A Misunderstood Relation* (Cambridge, Mass. and London: Harvard University Press, 1988, 371 p.). În timp ce autorul recunoaște că dreptul și literatura se pot intersecta adesea, el îi îndeamnă atât pe autorii de literatură, cât și pe juriști să fie atenți la diferențele importante care disting cele două târâmuri. El susține că unele dintre afirmațiile făcute în numele mișcării „drept și literatură” și anume că domeniul va dezvălui rădăcinile fascismului, va răsturna înțelegerile convenționale, va umaniza legea, va dezvălui cele mai profunde defecte ale capitalismului, socialismului sau creștinismului, va rezolva vechea problemă a legii, a textului sau a obiectivității universale, au fost cel puțin exagerate. Un jurist, pur și simplu pentru că este jurist, nu este neapărat mai bine echipat decât un neprofesionist pentru a interpreta literatura pe teme juridice, deoarece, susține Posner, conținutul „legal” al unor astfel de lucrări are în general o importanță secundară față de sensul central și este adesea folosit metaforic pentru a exprima preocupările universale cu privire la natura „dreptății”, o abstractizare oarecum mai largă decât „legea”. Mai mult, în opinia autorului, îngustimea educației juridice (ceea ce el numește „caracteristicile de școală de meserie ale multor profesii juridice”) limitează capacitatea juristului de a răspunde la expansivitatea mării literaturi și de a vedea relevanța, să zicem, a Antigonei lui Sofocle pentru viața sa profesională. Cu toate acestea, afirmă Posner, juristul-literar poate oferi perspective asupra aspectelor legale ale diferitelor piese de teatru, romane și povestiri care pot contribui la creșterea înțelegerii și plăcerii cititorului. Și, reciproc, studiul literaturii oferă avocatului perspective valoroase asupra naturii dreptului și a tensiunii dintre conceptele juridice formale și noțiunile etice mai largi. Prin prezentul articol, ne dorim să

prezentăm atât conceptele juridice care sunt obiect al analizei lucrării judecătorului american, cât și reacțiile pe care cartea le-a cunoscut până astăzi.

17.30 – 17.45 – Studentă Bianca Ioana Teleagă, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Steaua fără nume - quo vadis?

Opera lui Mihail Sebastian, dincolo de a fi o comedie romantică, poate fi citită și într-o cheie intuitivă, privind retrospectiv. Deși subiectul principal al piesei a fost plasat în sfera filosoficului, acesta reprezintă o realitate des întâlnită în zilele noastre – însușirea și apropierea stelelor. Când s-a concretizat această practică și în ce manieră a avut loc trecerea din planul spiritual în cel al realității palpabile? Piesa „Steaua fără nume” (1944) îl aduce în prim plan pe Miroiu, un profesor de provincie care descoperă o stea, căreia nu i-a dat încă un nume, despre care îi povestește unei tinere (încă) necunoscute. Ulterior, acesta află că numele domnișoarei era Mona, denumind astfel steaua și oferind-o, practic, necunoscutei, de care s-a și îndrăgostit. Laitmotivul operei este următorul: nicio stea nu se abate niciodată din drumul ei. Dincolo de acest aspect, identificăm, printre rândurile operei, următoarea problemă juridică – dreptul de proprietate asupra stelelor. Dacă în anii '40 ai secolului trecut, acest fapt constituia doar un subiect pentru o comedie romantică, astăzi constatăm că a devenit o practică oarecum interesantă. Astfel, după o scurtă căutare pe internet, constatăm existența unor pagini web care oferă, contra cost, posibilitatea de a-ți achiziționa o stea, lucru materializat apoi printr-un certificat care atestă noua situație (juridică?). Dincolo de elementul intrigant evident, vom încerca să abordăm problematica în cheie juridică – operațiune, părți, obiect, particularități.

17.45- 18.00 – Conf. dr. Nicoleta Rodica Dominte, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași – Invenții brevetabile în rime

Din timpuri străvechi, invențiile reprezintă o soluție la o problemă tehnică, iar progresul este valoarea intrinsecă pe care o propune inventatorul prin noutatea acesteia. Verbul „a breveta” înseamnă a recunoaște o invenție printr-un brevet ce va fi eliberat de către autoritatea națională, europeană sau internațională competentă. Așadar, noțiunea de „invenție brevetabilă” se referă la creația tehnică ce îndeplinește trei condiții de validitate la înregistrare: noutatea, activitatea inventivă și aplicabilitatea industrială. Dincolo de tehnicitatea juridicului, în rezonanță ludică, brevetabilitatea unei invenții este decantată fabulistic în contextul următoarelor povestiri alegorice în versuri: „Calul și locomotiva” de G. Sion, „Cuiul” de Tudor Arghezi și „Microfabulă” de Aurel Baranga. Una dintre cugetările filosofului și juristului, Francis Bacon, concentrează rădăcinile germinative ale științei în spațiul poeziei: *Poësis doctrinae tanquam somnium*, în traducere „Poezia este ca un vis al științei”. Și astfel fabulele dezvoltă în urzeala lor alegorică importanța invențiilor dar și esențiale aspecte ale brevetabilității, delimitând cu rigurozitate ceea ce poate fi imaginabil din perspectivă juridică. Poetul întruchipează figura juristului, poate a consilierului de proprietate industrială, care prin joc descifrează brevetabilitatea și o exprimă în imagini sugestive facilitând înțelegerea a trei concepte abstracte în următoarea cheie: noutatea în sinonimia progresului - calul face parte din stadiul tehnicii, în timp ce locomotiva reprezintă un obiect al progresului, activitatea inventivă prin non-evidența invenției - cuiul este examinat cu diligență neputând fi deslușit de ceilalți oameni și aplicabilitatea industrială datorită rezultatului tehnic – legarea scândurilor sau mărirea vitezei

ce determină câștigarea întrecerii. Invențiile devin simboluri fabuliste, care în acțiunea versurilor permit delimitarea sensului condițiilor de brevetabilitate. Astfel, jocul poezilor reprezintă o consacrare sau o legitimare a definiției „invenției brevetabile”.

18.00 – 18.15 – Student Cosmin Țugui, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași - Perspectivă juridică asupra liricii germane din a doua jumătate a secolului al XIX-lea

A doua jumătate a secolului al XIX-lea a adus o schimbare de optică în poezia europeană. Motivele literare istorice, antice ale romanticilor au cedat treptat locul unui stil literar revoluționar, militant, axat pe ilustrarea, cel mai adesea de o manieră critică, a realităților socio-politice. Autorii acelor vremuri, cel mai adesea revoluționari pașoptiști sau, în orice caz, tineri cu opinii politice clar articulate, nu se sfiau să compună veritabile poeme manifest prin intermediul cărora doreau să transmită necesitatea reorganizării pe baze moderne a statelor europene. Dimensiunea juridică reprezenta o componentă importantă a acestor proiecte de reformă, fiind, totodată, evidențiată în conținutul unor poeme ce au ca laitmotive drepturile fundamentale (demnitatea, libertatea persoanei), parlamentarismul sau supremația legii. Mai mult, tendințele de înarmare ale principalelor state europene și de asociere a acestora în cadrul unor alianțe militare erau privite cu destul scepticism de poeții acelor decenii care erau adepții unui discurs pacifist, pentru că pacea în plan extern reprezenta prima condiție pentru promovarea unor reforme în plan intern.